

'Poetin blijft de rest van zijn leven'

Garri Kasparov, vlak voor zijn rede in Tilburg. Geheel rechts oud-premier (en oud-hoogleraar in Tilburg) Ruud Lubbers.

Foto Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Voormalig wereldkampioen schaken Kasparov lijkt de laatste tegenstander van de Russische president Poetin - de rest is uitgeschakeld. 'Europa onderschat het gevaar uit Moskou.'

DOOR BERT LANTING

Aan remises doet voormalig wereldkampioen schaken Garri Kasparov niet, nu hij het tegen de Russische president Poetin opneemt. Net als vroeger op het schaakbord geeft de Russische oppositieleider, die naar New York moest uitwijken, de voorkeur aan een agressieve speelstijl. Want hij is ervan overtuigd dat Poetin niet alleen een gevaar voor Rusland is, maar voor heel Europa. 'Aanval is altijd het beste antwoord op een aanval'.

Dus opent de uitgeweken Russische oppositieleider zijn lezing bij het Nexus Instituut in Tilburg met een paar krachtige zinnen. 'Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog hebben we te maken met een dictator die de grenzen in Europa aantast', waarschuwt hij. Als het Westen Poetin nu niet tegenhoudt, dan komen na Oekraïne ook de Baltische landen in gevaar.

Daarom moet Europa één front vormen met de Verenigde Staten en net zoals tijdens de Koude

Oorlog vasthouden aan zijn eigen waarden. 'Europa mag niet zwichten.'

Na de val van de Muur dacht het Westen dat het liberalisme definitief had gezegevierd, maar dat is een illusie gebleken. 'Iedere generatie heeft haar eigen Berlijnse Muur. Daarom moeten we nu weer een coalitie vormen gebaseerd op principes. Zonder eenheid zou de Muur nooit zijn gevallen. Het kwaad sterft niet uit, net zomin als er een einde komt aan de geschiedenis.'

Europa heeft van nature de neiging om op een compromis aan te sturen. 'Een win-winsituatie is mooi, maar met Islamitische Staat of Poetin is dat niet mogelijk. Poetins enige doel is aan de macht te blijven. Op een zeker moment zal je de realiteit onder ogen moeten zien.'

Volgens Kasparov moet het Westen de economische sancties tegen Rusland flink opvoeren. Ook Nederland, dat nog steeds druk handelt drijft met de Russische gasgigant Gazprom. Als blijkt dat Rusland verantwoordelijk is voor het neerschieten van vlucht MH17, moeten Nederland en de EU volgens hem 'iets flink dramatisch' doen. 'Als je die lui met zo'n misdrijf laat weggelaten, dan krijgen ze het gevoel dat ze alles kunnen doen. Niet geheel ten onrechte heeft Poetin het gevoel dat de economische banden met Europa hem zullen vrijwaren van straf.'

Het Westen moet Oekraïne volgens Kasparov ook wapens leveren om het land te helpen de Russische opmars te stuiten. 'Het zal Poetins aanval niet stoppen, maar het zal wel de prijs voor hem verhogen. Als Poetin zwakte bespeurt, zal hij nog verder gaan.'

Om die reden zou het volgens Kasparov ook fout zijn als premier Rutte op 9 mei naar Moskou gaat voor de viering van de 70ste

verjaardag van de overwinning op Hitler-Duitsland. 'Ieder bezoek van een prominente politicus aan Moskou zal Poetins arrogantie alleen maar versterken. Het zal door de Russische propagandamachine worden uitgelegd als een bewijs dat de sancties van tijdelijke aard zijn en dat Poetins gezag nog steeds groot is. Naast Poetin staan terwijl Russische troepen een buurland bezetten, zou een enorme fout zijn.'

Poetin is nu al bijna vijftien jaar aan de macht, met een korte onderbreking toen zijn trouwe premier Medvedev even president mocht zijn. Maar Kasparov is ervan overtuigd dat Poetin nooit meer vrijwillig de macht uit handen zal geven. 'Poetin zal de rest van zijn leven blijven. Hij zal in het Kremlin sterven, maar hoe en wanneer weet ik niet.' Zeker is volgens Kasparov dat het einde van Poetin niet vreedzaam zal verlopen. 'Het kan een staatsgreep zijn. Misschien wordt hij door zijn eigen mensen vermoord of misschien komt het volk tegen hem in opstand. We weten het niet.'

Maar bestaat dan niet het gevaar dat er chaos uitbreekt als Poetin valt? 'Dat is nu eenmaal zo als een dictator eindelijk aan de macht probeert te blijven. Je kunt dan niet van de ene op de andere dag democratie verwachten. Maar hoe langer hij aan de macht blijft, hoe erger de chaos zal worden.'

Kasparov liet onlangs verstek gaan bij de begrafenis van zijn vriend en medestander Boris Nemtsov, die eind februari vlak bij het Kremlin werd doodgeschoten. Zolang Poetin aan de macht blijft, is een bezoek aan Rusland voor hem uitgesloten. 'Dat zou een enkeltje worden', zegt hij. Is hij bang dat Poetin hem gevangen zal zetten, net als met Michail Chodorkovski gebeurde of vreest hij zelfs iets ergers? Kasparov: 'Ik zou het niet willen uitproberen.'

Het klimaat in Rusland is volgens hem volstrekt vergiftigd door de propaganda die de Russen dag in dag uit over zich heen gestort krijgen via de staatstelevisie. 'Mijn moeder is geboren onder het Stalin-regime, maar ze zegt dat ze nog nooit zo'n enorme hoeveelheid haat heeft gezien.'